

Osnovna
šola
ŽIRI

“LINTVERNOVE SKRIVNOSTI”

31. festival Turizmu pomaga lastna glava

Potujem, torej sem

Avtor/-ji: Tina MLAKAR, Ivana NOVAK, Ana JEREB, Laura KREK, Luka ČADEŽ, Jurij ERZNOŽNIK, Nuša MOROZ, Lovro Vehar MENEGATTI

Mentorici: Andreja BOGATAJ, pru. geografije in zgodovine
Vlasta PEČELIN, prof. zgodovine in univ. dipl. soc. kulture

Žiri, 2017

Šola: Osnovna šola Žiri, Jobstova cesta 22, 4226 Žiri

Tel: 04 50 50 811 **E-mail:** osziri@osziri.si

Naslov raziskovalne naloge: Lintvernove skrivnosti

Avtorice naloge: Tina Mlakar, Ivana Novak, Ana Jereb, Laura Krek, Luka Čadež,
Jurij Erznožnik, Nuša Moroz, Lovro Vehar Menegatti

Mentorici: Vlasta Pečelin, prof. zgod., univ. dipl. soc. kulture in Andreja Bogataj, pru.
geo. in zgo.

I KAZALO

1	UVOD	1
2	ORGANIZACIJA IN IZVEDBA TURISTIČNEGA PRODUKTA	2
2.1	ZBIRANJE IDEJ	2
2.2	OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA PROIZVODA	2
2.3	VSEBINA PROGRAMA »LINTVERNOVE SKRIVNOSTI « IN ČASOVNICA	4
2.4	OPIS DEJAVNOSTI	6
2.5	SODELUJOČI PRI ORGANIZACIJI IN IZVEDBI PROGRAMA	18
2.6	TRŽENJE	19
2.7	REKLAMNI MATERIAL	19
2.8	PRODAJA	21
2.9	ANALIZA MOŽNOSTI IZVEDBE	21
3.	ZAKLJUČEK/SKLEPI	23
4.	VIRI IN LITERATURA	24
5.	PRILOGE	25

II KAZALO SLIK

Slika 1: Maskota Lintvern.....	3
Slika 2: Zemljevid poti.....	6
Slika 3: Pogled skozi čipkasto okno. Manca Ahlin.	8
Slika 4: Pogled na vas Ledinica.....	10
Slika 5: Reka Sora s cervijo sv. Ane.....	11
Slika 6: Žirovski grb.....	11
Slika 7, 8: Kržišnikov vrt.....	12
Slika 9: Izmenjava semen ter zelenjavnih in okrasnih sadik.	13
Slika 10: Kulturno središče Stare Žiri.....	15
Slika 11: Čevljar pri delu.....	15
Slika 12: Muzej Žiri.....	15
Slika 13: Del čevljarske zbirke.....	15
Slika 14: Galerija Hiša klekljane čipke A. Primožič 1888.....	16
Slika 15: V klekljarski šoli.....	17
Slika 16: Spominek.....	18

III KAZALO PRILOG

Priloga 1: Pravila obnašanja in dela turističnega vodnika.....	25
Priloga 2: Legenda o zmaju Lintvernu.....	26
Priloga 3: O Maršotni jami.....	27
Priloga 4: O cerkvi sv. Ane na Ledinici.....	27
Priloga 5: Kulturno središče Stare Žiri.....	28

Povzetek

Pred vami je turistična naloga, ki smo jo izdelali učenci turističnega krožka na Osnovni šoli Žiri. Naš izdelek smo poimenovali »Lintvernove skrivnosti«. Lintvern je žirovski zmaj, ki ga opisuje žirovska legenda. Obstoječi turistični ponudbi v kraju smo dodali naše zamisli in oblikovali nov turistični proizvod za obiskovalce vseh generacij, katerim je všeč tradicija. V šestih točkah ogleda bodo udeleženci spoznali tradicijo čevljarstva, klekljanja, kulturno zgodovino kraja in lepo okolico.

Ključne besede: Žiri, klekljanje, čevljarstvo, Muzej Žiri, Lintvern, Kržišnikov vrt.

Abstract

Here is a tourist task that we have made, the disciples of tourism circle at an elementary school Žiri. Our product was named »Lintvernove skrivnosti« (Lintvern's secrets). Lintvern is a dragon who lives in the hill called Žirk. Dragon Lintvern is described in a well known legend. The existing tourist facilities in the town, we add our ideas and create new tourism product for visitors of all generations. Participants on the six-point tour will learn the tradition of shoemaking, lace-making, cultural history of the town and beautiful surroundings.

Keywords: Žiri, bobbin, shoemaking, Museum Žiri, Lintvern, Kržišnik garden.

1 UVOD

“Na koncu doline, na začetku poti” se glasi eden izmed turističnih sloganov, ki vabijo obiskovalce v naš kraj. Na koncu, ali na začetku Poljanske doline, na stičišču treh slovenskih pokrajin: Gorenjske, Primorske in Notranjske, v kotlini obdani z gozdovi, ležijo Žiri. Poznani smo po stoletni tradiciji čevljarstva in klekljanja ter legendi o zmaju Lintvernu, ki spi pod hribom Žirk.

Povezali smo klekljanje, čevljarstvo, nekaj kulture, zgodovine, krajevne legende in nastal je naš turistični proizvod “Lintvernove skrivnosti”. Sami smo se postavili v vlogo turističnega vodnika in oblikovali zanimiv program vodenja, namenjen turistom vseh starostnih skupin.

“Lintvernove skrivnosti” smo si zamislili kot krožno pot z začetkom v središču Žirov. Najprej se bodo obiskovalci zazrli skozi čipkasto okno in naša zgodba, prepletena z motivi klekljanja, čevljarstva, krajevnih legend in zgodovine, se bo pričela odvijati. Mladi vodniki, ki smo tudi avtorji naloge, bomo najprej obiskovalce pospremili do Ledinice, kjer v jami pod cerkvijo sv. Ane še vedno prebiva Maršota. Od tu nas bo makedamska pot vodila ob reki Sori do naše naslednje postaje, starega dela Žirov. Sem in tja se bomo ustavili in povedali jim bomo mnogo zanimivosti iz našega kraja: zgodbo o Lintvernu, studenčku Lintvernovih solz, o Kržišnikovem vrtu ... V muzeju bodo udeleženci izvedeli vse o čevljarstvu, ki je poneslo ime Žirov v svet. Iz muzeja pa nas bo pot vodila nazaj v središče kraja, kjer stoji osnovna šola, v njej pa domuje klekljarska šola, ki je lansko leto praznovala 110. obletnico neprekinjenega delovanja. Tu se bodo udeleženci preizkusili v kljekljanju ali pa prvič doživeli stik s klekeljni.

Program bomo vodili sami avtorji naloge. Pri ostali izvedbi nam bo v pomoč Turistično društvo Žiri (vodenje po muzeju, prikaz izdelovanja čevlja), lastnica galerije A. Primožič, učiteljica klekljarske šole, učenke klekljarske šole, Sklednik, podjetje za gostinstvo in seveda naša maskota - zmaj Lintvern.

2 ORGANIZACIJA IN IZVEDBA TURISTIČNEGA PRODUKTA

2.1 ZBIRANJE IDEJ

Učiteljici sta nam predstavili razpis letošnjega festivala Turizmu pomaga lastna glava, z naslovom Potujem, torej sem in povabilo Turistične zveze Slovenije naj se postavimo v vlogo turističnega vodnika in se preizkusimo v vodenju, poznavanju znamenitosti kraja, orientiranju v prostoru in podajanju informacij. Sprva smo bili malo prestrašeni, saj nismo vedeli, kaj vse je naloga vodnika, pa smo malo pobrskali po literaturi in se seznanili z njegovim delom (Priloga 1).

Razmišljali smo, kaj bi tokrat ponudili obiskovalcem in smo soglasno sklenili, da jim bomo predstavili tradicijo našega kraja: čevljarstvo in klekljanje, česar nismo ponudili še v nobeni tematski poti, ki smo jih ustvarili doslej. Zgodovino čevljarstva imamo nazorno predstavljeno v Muzeju Žiri, klekljanje na Žirovskem pa je bilo že večkrat predstavljeno različnim obiskovalcem v klekljarski šoli, katere učenke smo tudi nekatere avtorice naloge. Razmišljali smo, kaj bi še ponudili, da bo naš program zanimiv in privlačen. Žirovci imamo tudi svojega zmaja Lintverna, vrsto zanimivih krajevnih legend, znanih Žirovcev ... Te zgodbe smo se odločili vplesti v pot. Kmalu se nam je v mislih oblikovalo tudi ime našega turističnega proizvoda »Lintvernove skrivnosti«. Vabimo vas, da si program ogledate.

2.2 OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA PROIZVODA

Trajanje: 1 dan.

Termin izvedbe: spomladanski in jesenski meseci.

Komu je proizvod namenjen: v prvi vrsti otrokom/mladostnikom, v starosti od 10. do 15. let. Sicer pa se programa lahko udeleži prav vsak, brez starostne omejitve. Skupine bodo velike do 15 udeležencev. Lahko so zaključene skupine ali posamezniki, ki jih zanima kultura, zgodovina in tradicija slovenskih krajev.

Vsebina in lokacije izvedbe: program se izvaja v spomladanskih in jesenskih mesecih. Ker se velik del izvaja zunaj, smo odvisni tudi od vremena. V programu skušamo na zanimiv način mladim predstaviti čevljarsko tradicijo in jih navdušiti za klekljarsko umetnost. Tako sta osrednji točki obisk Muzeja Žiri in klekljarske šole. Da bo vsebina pestrejša, smo dodali sproščujoč sprehod do Ledinice. Med sprehodom bomo preko zgodb predstavili nekatere zgodovinske dogodke, kulturne ustvarjalce in lokalne legende. Ves program vodimo mladi vodniki, avtorji naloge, pri čemer nas spremlja maskota zmaj Lintvern. »Lintvernove skrivnosti« so pravo doživetje našega kraja.

Ponudba vključuje: vodenje in izvedbo, vstopnino v muzej, malico in pijačo.

Vodenje in organizacija: pri organizaciji in izvedbi programa bomo sodelovali s Turističnim društvom Žiri. Društvo bo nudilo vodenje po muzeju, prikaz izdelovanja čevljev, pomagalo pri promociji programa in poskrbelo za pogostitev udeležencev. Učiteljica klekljarske šole ga. Branka Grošelj bo skupaj z učenkami predstavila večino klekljanja čipk, lastnica galerije Hiša klekljanih čipk A. Primožič 1888 pa bo predstavila prodajno galerijo čipk. Za malico bo poskrbel Sklednik, podjetje za gostinstvo. Celoten program bomo vodili avtorji naloge, ki smo se za to priložnost dobro naučili veščin turističnega vodenja.

Na pot nas bo popeljal zmaj Lintvern, ki smo si ga izbrali za maskoto. V kostum bo oblečen nekdo izmed nas. Čeprav legenda pravi, da je hudoben zmaj, smo si ga mi zamislili kot veselega, hudomušnega in prijaznega, ki bo med drugim skrbel, da kdo izmed udeležencev ne zaide ali česa ne pozabi na mestih ogledov. Pa še nasmejali se mu bomo.

Slika 1: Maskota Lintvern.

Pripomočki pri vodenju: telefonske številke za koordinacijo, kartončki za turistične vodnike, zastavica občine Žiri, propagandni material, torbica prve pomoči, klekljarski pripomočki, ura, zapiski z vsebino vodenja (za pomoč pri vodenju, sicer se vodniki vsebino naučmo pripovedovati na zanimiv, zabaven način).

Varnost: udeleženci se bodo gibalno izključno po urejenih površinah: na glavni cesti po pločnikih, po sprehajalni poti ter po manj prometni podeželski cesti. Upoštevali bomo cestno–prometne predpise. Ogledi in delavnice ne predstavljajo nevarnosti za udeležence.

2.3 PODROBEN NAČRT IZVEDBE IN ČASOVNICA

Oblikovali smo podroben načrt izvedbe, zadalžitve pri izvajanju programa, časovno razporeditev, dolžino razdalj med posameznimi ogledi in porabljen čas. Seveda je to le okvirna časovna razporeditev, ki se lahko nekoliko spreminja, točni moramo biti le pri vnaprej najavljenih obiskih.

ČASOVNI IN VSEBINSKI RAZPORED

TRAJANJE	AKTIVNOSTI	RAZDALJA, POT	IZVAJALEC	PRIPOMOČKI
9.00	PRIHOD SKUPINE V SREDIŠČE ŽIROV (pred Zadružnim domom) UVODNI POZDRAV, PREDSTAVITEV VODNIKOV		Učenci turistični vodniki (Ana), mentorici	Oblačilo za maskoto Lintverna, seznam udeležencev, kartončki z imeni vodnikov, list s kontaktnimi tel. št.
9.05 - 9.15	»LINTVERNOV« POZDRAV, PREDSTAVITEV PROGRAMA in ŽIROV		Učenci turistični vodniki (Ana, Nuša, zmaj Lintvern), mentorici	Zapiski z vsebino vodenja, zgibanka s programom, torbica prve pomoči, ura
9.15 - 9.20	SPREHOD DO KINODVORANE	100 m, 5 min.	Učenci turistični vodniki (Ana, Nuša), mentorici	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura
9.20 - 9.45	OGLED ČIPKE »POGLED SKOZI ČIPKASTO OKNO«		Učenci turistični vodniki (Ana, Nuša), mentorici, hišnik kinodvorane (odklene)	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura
9.45 - 10.10	LAHKOTEN SPREHOD/POHOD DO VASI LEDINICA	1 km, 20 min., malo prometna, asfaltirana cesta	Učenci turistični vodniki (Luka), mentorici	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura
10.10 - 11.00	LEDINICA: ZGODBA O MARŠOTI, OGLED MARŠOTNE JAME IN CERKVE SV. ANE Z RAZGLEDIŠČEM		Učenci turistični vodniki (Luka), mentorici	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura
11.00 - 11.30	SPREHOD/POHOD DO KRŽIŠNIKOVEGA VRTA S KRATKIMI POSTANKI: REKA SORA, IME ŽIROV	1 km, pešpot	Učenci turistični vodniki (Laura), mentorici	Zapiski z vsebino vodenja, zastavica občine Žiri, torbica prve pomoči, ura
11.30- 12.30	KRŽIŠNIKOV VRT: OGLED, POČITEK, MALICA		Učenci turistični vodniki (Tina, Loti), člani TD Žiri, Sklednik – podjetje	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura, hrana in

			za gostinstvo, lastniki vrta	pijača po izboru TD Žiri
12.30 - 12.40	SPREHOD DO STUDENCA »LINTVERNOVE SOLZE«	200 m, 10 min., pločnik	Učenci turistični vodniki (Tina, Loti), mentorici	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura
12.40 - 12.50	STUDENEC: OGLED, ZGODBA		Učenci turistični vodniki (Tina, Loti), mentorici	Zapiski z vsebino vodenja, kozarčki za enkratno uporabo, torbica prve pomoči, ura
12.50 - 13.00	SPREHOD DO KULTURNEGA SREDIŠČA STARE ŽIRI	200 m, 10 min., pločnik	Učenci turistični vodniki (Jurij), mentorici	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura
13.00 - 14.00	KULTURNO SREDIŠČE STARE ŽIRI: PREDSTAVITEV, OGLED ČEVLJARSKE ZBIRKE V MUZEJU, PRIKAZ IZDELOVANJA ČEVLJA		Učenci turistični vodniki (Jurij), mentorici, vodič po muzeju, čevljar	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura
14.00 - 14.15	SPREHOD DO SREDIŠČA ŽIROV	500 m, 15 min., pločnik	Učenci turistični vodniki (Ivana), mentorici	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura
14.15 - 14.45	OGLED GALERIJE KLEKLJANE ČIPKE A. PRIMOŽIČ 1888		Učenci turistični vodniki (Ivana), mentorici, lastnica galerije	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura
14.45 - 14.50	SPREHOD DO OSNOVNE ŠOLE, KLEKLJARSKE ŠOLE	100 m, 10 min., pločnik	Učenci turistični vodniki (Ivana), mentorici	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura
14.50 - 16.00	OBISK KLEKLJARSKE ŠOLE: PREDSTAVITEV KLEKLJARSKE ŠOLE, KLEKLJANJA NA ŽIROVSKEM, KLEKLJARSKA DELAVNICA		Učenci turistični vodniki (Ivana), mentorici, učiteljica klekljanja, učenke klekljarice	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura, pripomočki za klekljanje (blazina/pauštar, košarica/jerbas, klekeljni, sukanec/cvirn, nerjaveče bucike/bucke, papir/papirc ter kvačka/jehtarca
16.00	SLOVO, POGOSTITEV, ZAKLJUČEK		Učenci turistični vodniki (Ana, vsi), mentorici, člani TD Žiri	Zapiski z vsebino vodenja, torbica prve pomoči, ura, hrana in pijača, spominek, reklamni material

Pripravili smo še zemljevid poti s točkami ogleda.

Slika 2: Zemljevid poti.

2.4 OPIS DEJAVNOSTI

- 1. TOČKA OGLEDA: Sprejem skupine, vljuden pozdrav, povabilo v predverje kinodvorane Svoboda Žiri na ogled čipke umetnice Mance Ahlin. Vodnici Nuša in Ana ter zmaj Lintvern.**

Prvo dobrodošlico bo udeležencem, ki se zberejo v središču Žirov, izrekel Lintvern – maskota in zaščitni znak našega programa. Zmaj Lintvern pozdravi udeležence predstavi legendo o sebi, sledi predstavitev Žirov.

Zmaj Lintvern: »Dobrodošli v Žireh, majhnem mestecu na koncu Poljanske doline. Verjetno se sprašujete, kdo sem. Povem vam **zgodbo** (priloga 2) in vse vam bo jasno.«

Ana: »Danes bomo z vami učenci turističnega krožka Osnovne šole Žiri, ki bomo opravljali nalogo turističnega vodnika, na katero smo se pridno pripravljali. Upam, da boste z nami zadovoljni. Prvi del poti bova z vami preživelu Nuša in Ana. (Vodički

preverita prisotnost udeležencev, glede na predhodne prijave.) Ves dan pa nas bo spremlja zmaj Lintvern, katerega zgodbo ste ravnokar slišali. Upam, da bo priden in, da nas razveseli s kakšno prigodo.«

Nuša: »Dober dan. Sem Nuša in najprej vas bom seznanila s potekom današnjega dne. Kot ste izvedeli že iz propagandnega materiala, boste na današnji dogodivščini, ki smo jo poimenovali Lintvernove skrivnosti, spoznavali dediščino našega kraja, kamor spadata čevljarstvo in klekljanje. Dan pa vam bomo obogatili še s pripovedovanjem zgodb, legend in še marsičem, kar pa naj ostane skrivnost. Nahajamo se v središču Žirov, od koder bomo šli do kinodvorane Svoboda, kjer si boste ogledali čudovito čipko Mance Ahlin, o kateri so se leto nazaj razpisali številni mediji. Sprva po pločniku glavne ceste skozi kraj, nato po nezahtevni, malo prometni asfaltirani cesti bomo pot nadaljevali do vasi Ledinica, kjer se bomo povzpeli na čudovito razgledišče ob cerkvi sv. Ane. Od tam pa po makadamski poti ob reki Sori, mimo podeželskega Kržišnikovega vrta v stari del Žirov, kjer si bomo v muzeju ogledali zbirko na temo čevljarstva. Potem pa do studenčka im. Lintvernove solze, pa nazaj do središča kraja, kjer bomo obiskali prodajno galerijo čipk, za konec pa vas popeljemo še na našo Osnovno šolo Žiri, kjer domuje klekljarska šola. Pot, ki jo bomo opravili je dolga približno 3 km in je nezahtevna, varna. Zaključek programa bo v popoldanskem času, okrog 16. ure.«

Ana: »Najprej vas vabiva, da prisluhnete kratki zgodovini kraja, njenih znamenitostih in znanih Žirovcih. Žiri ležijo v kotlini na koncu Poljanske doline, ki jo obdaja hribovje. Kraj leži na stičišču treh slovenskih pokrajin: Gorenjske, Primorske in Notranjske, na stičišču predalpske in dinarsko kraške pokrajine.«

Nuša: »Hribovja, ki obdajajo kotlino na višini 478 m n. v., so (pokaže): na V Žirovski vrh, na J Goropeški grič, na Z pa Mrzli vrh, z višino okoli 1000 m. Žiri imajo približno 4980 prebivalcev, v občino pa spada 18 naselij. Kraj je poznan tudi po številnih slikarjih, pisateljih, pesnikih. Naj omenim le nekatere, tako akademsko izobražene kot samouke: Franjo Kopač in njegov sin Vlasto Kopač, arhitekt in grafik, pa akademski slikar Maksim Sedej, katerega delo nadaljujejo mnogi člani družine Sedej. Širom po Sloveniji in izven meja so poznani: akademski slikar Tomaž Kržišnik, samouka Jože Peternel Mausar in Konrad Peternel Slovenec. Najbolj znan skladatelj je bil Anton Jobst, tu se je rodil tudi pisatelj Leopold Suhodolčan. Pridni in ustvarjalni smo Žirovci in, če bi hotela predstaviti dela vseh, moramo načrtovati kar novo dogodivščino.«

Ana: »Med nami krožijo zgodbe o Lintvernu, ki spi pod Žirkom, o Maršotni jami, v kateri spi zlobna čarovnica in še marsičem.«

Nuša: »Pokrajina je primerna za naselitev, kar dokazujejo tudi ostanki kurišča neandertalca in kosti jamskega medveda, najdenih v Matjaževih kamrah, nedaleč od kraja.«

Ana: »Žiri pa so najbolj poznane po dolgi tradiciji čevljarstva in klekljanja. Klekljarstvo se v kraju še ohranja in vsako leto priredimo čipkarske dneve v Žireh. V osnovni šoli imamo čipkarsko šolo, ki jo obiskuje veliko osnovnošolcev. Deluje že 110 let. Zelo aktivne so starejše gospe, ki imajo svoje društvo klekljaric, imenovano Cvetke.«

Nuša: »V Žireh se med letom odvijajo številne prireditve, različnih vsebin. Npr. motozbor, Žirovski kolesarski krog, dnevi klekljanja, pohod ob rapalski meji, pa koncerti, gledališke predstave ... Žirovci smo tudi zelo dobri športniki. Radi imamo nogomet, košarko, tek, dobri smo smučarskih skokih.«

Ana: »Žiri so kraj z razvito industrijo, dokaj veliko rodnostjo in nizko brezposelnostjo. Največja in najbolj znana je tovarna čevljev in športne obutve Alpina, uspešna so lesna podjetja, med katerimi prednjači podjetje M Sora. Tu sta še Etiketa in Poclain Hydraulics. Sedaj pa vas vabim, da skupaj odidem do bližnje kinodvorane Svoboda Žiri, kjer si boste lahko ogledali čipko Mance Ahlin in naredili uvod v današnjo dogodivščino.«

Na čelu z vodičko se udeleženci odpravijo do bližnje kinodvorane. Pot je kratka, neprometna, torej varna.

Nuša: »Čipko z naslovom »Pogled skozi čipkasto okno« je izdelala Mance Ahlin, Žirovka, trenutno živeča v New Yorku. Izdelana je iz 300 m konopljne vrvi. Nanjo je avtorica obesila lesena kopita, ki so jih žirovski čevljarji uporabljali dolga leta pri izdelavi čevljev. V ozadju vidite fotografijo Žirov. Avtorica je povedala, da čipka prikazuje geografsko podobo Žirov. Spodaj se vije reka Sora s potoki, zgoraj je „okno“ skozi katero se širi pogled na našo lepo kotlino obdano s hribi, ki jih porašča gozd. Kopita pa lahko predstavljajo tudi žir, ki visi z dreves. Po žiru, bukovem plodu, pa naj bi se naš kraj imenoval.«

Slika 3: Pogled skozi čipkasto okno.
Manca Ahlin.

Po sprejemu, uvodnih informacijah in „pogledu skozi čipkasto okno“ udeleženci skupaj z vodniki peš odidejo proti vasi Ledinica. Vodi jih vodnik Luka.

2. TOČKA OGLEDA: Pot do Ledinice, zgodba o Maršoti, cerkev in razgled na Žiri.

Vodnik Luka

Luka: »Pozdravljeni. Moje ime je Luka. Upam, da boste uživali v sprehodu do Ledinice. Do tja je približno en kilometer lahke hoje za katero bomo potrebovali okrog 20 minut. Sprva po pločniku glavne ceste, nato po malo prometni asfaltirani cesti. Seveda pa je prav, da vedno popazite na svojo varnost in varnost ostalih udeležencev v prometu. Če boste po poti imeli kakšno željo, npr. kratek postanek za fotografiranje, če vam hitrost hoje ne bo ustrezala ali karkoli drugega, me opozorite in dogovorili se bomo v vašo korist. (Vodniki, ki spremljajo udeležence po poti so do njih prijazni, odgovarjajo na njihova vprašanja o kraju, jim pokažejo določene objekte ...)

Prispeli smo do vasi Ledinica, katero ime zelo dobro razumemo pozimi, ko vasi dalj časa ne dosežejo sončni žarki. Sicer je vas, ki jo sestavlja le nekaj domačij, poznana po cerkvi sv. Ane s čudovito lokacijo, Maršotno jamo pod njo, danes pa je tudi priljubljena rekreacijska točka mnogim Žirovcem. V popoldanskih urah srečujemo mnoge sprehajalce psov, pohodnike, tekače. Najprej vas popeljem na ogled **Maršotne jame**, v kateri prebiva zanimiva „babnica“ Maršota. Kar za menoj. Stojimo pred vhodom v Maršotno jamo in vabim vas, da prisluhnete zgodbi, ki jo bom povedal v narečju. (Luka udeležencem pove zgodbo o Maršotni jami in Maršotnici. Priloga 3) Tiste najbolj junaške sedaj vabim, da tiho, da ne zmotimo Maršote, stopimo v notranjost jame, pri čemer pazite, da vam zaradi vlažnih tal ne spodrsne. Bodite tudi sključeni, da si ne poškodujete glave, saj je strop jame precej nizek. (Ogled jame traja približno 10 min.)

Sedaj pa za menoj, po prikupni stezici, ki nas bo vodila skozi gozd do **cerkve sv. Ane**. Pazite, kje stopate, saj je stezica sprva travnata, v gozdu kamnita, v obeh primerih pa je lahko vlažna in vam lahko zdrsne. Hodili bomo počasi, v koloni. Prispeli smo do cerkve sv. Ane, ki poleg bogoslužja služi še v kulturne namene. Na kresni večer v njej poteka tradicionalni koncert uglednih glasbenikov, cerkev je priljubljena točka mladoporočencev. Sedaj pa vas vabim v njeno notranjost, kjer vam povem še kakšno zanimivost (priloga 4). Vzemite si kratek čas za samostojen ogled, fotografirajte, nato pa se dobimo zunaj, na razgledišču pred cerkvijo, ki jo ščiti kamnit zid. Želim, da se ne nagibate čezenj, saj bi bil padec boleč, mi pa si vsi želimo, da preživimo lep dan.

S hriba se nam ponuja lep pogled na žirovsko kotlino (Luka kaže in imenuje vzpetine, ki jih vidijo, objekte, reko, potoke...).«

Slika 4: Pogled na vas Ledinica.

Z Ledinice se udeleženci odpravijo, po pešpoti ob reki Sori, do starega dela Žirov. Do tam je približno en kilometer lahke hoje po ravnem. Vodi jih Laura.

3. TOČKA OGLEDA: Od Ledinice do starih Žirov – Kržišnikovega vrta. Vodnica Laura

Laura: »Dober dan, jaz sem Laura in vas bom vodila del naše poti, ki bo vodila po makadamski poti ob reki Sori, do Kržišnikovega vrta, ki je oddaljen 1 kilometer. Upam, da vam je bila Lukovo vodenje in predstavitev Ledinice všeč in, da vas ni Maršota preveč prestrašila. Sedaj pa počasi, varno, po stezici za menoj, do makadamske poti ob reki Sori, kjer se bomo ustavili za par trenutkov. (Postanek: na bregu reke Sore.) Reka Sora sestoji iz dveh rek: Selška Sora in Poljanska Sora, ki se združita pri Medvodah in se kasneje izliva v reko Savo. Poljanska Sora, ob kateri stojimo, izvira nad Žirmi, pod Rovtami in je največja reka v žirovski kotlini. Za pravo, krajinsko ime reke Sore velja ime Sovra. Na reki Sori je bilo pred približno stotimi leti postavljenih kar precej mlinov, ki so z leti začeli propadati, tako, da ni ohranjenega prav nobenega. Reki Sori se v Žireh pridruži večji potok Račeva, pa Osojnica in drugi. Ker je reka v preteklosti pogosto poplavljalala, so njeno strugo regulirali. Ob reki vodi sprehajalna pot s klopami, poleti jo obiskujejo ribiči, domačini v njej zaplavamo v športnorekreacijskem centru Pristan ali v novem kopališču Pustotnik.

Slika 5: Reka Sora s cerkvijo sv. Ane v ozadju.

Pa nadaljujmo pot. (Postanek: pri klopci na bregu Sore v prijetnem zavetju gozda. Pokaže jim manjšo zastavo Občine Žiri.) Ustavili smo se iz dveh razlogov: da si odpočijemo, in da vas seznanim še z nekaterimi zanimivostmi iz Žirov. (Pomaha z zastavico.)

V žirovskem grbu so trije simboli, ki predstavljajo naš kraj.

1. Na sredini je modra valovnica, ki predstavlja vodo oz. žirovsko jezero. O jezeru namreč govore številne pripovedke. Njegov izvor pa je tudi znanstveno dokazan.
2. Pod valovnico je zmaj Lintvern, ki nas že ves utrujen spremlja. Po pripovedovanju naj bi živel pod Žirkom, kjer izvira studenec. Studenec ponazarjajo Lintvernove solze.
3. Nad valovnico so trije žiri, bukovi plodovi, od kjer je tudi naše ime Žiri.

Seveda ste že izvedeli, da sta naši najbolj znani tradiciji klekljanje in čevljarstvo. Od kod žirovska čipka, pa pripoveduje legenda, ki pravi: V Žireh je bilo močvirje. Moški so se ukvarjali z ribolovom, ki jim je omogočal lažje življenje na barju. To je imelo svojo vilo, zavetnico. Nekega dne se je voda na barju začela premikati, počasi je nastajala struga reke Sore. Voda je začela odtekati, z zadnjimi kaplicami vode je odšla tudi vila, ki je za seboj kraju pustila pridne klekljarice in čevljarje. Če pa pustimo legende in bolj stvarno pomislimo, ugotovimo, da sta mogoči obe izpeljanki imena Žiri: torej iz močvirja, čvirja, ali žirja, žira, bukovega ploda.

Slika 4: Žirovski grb.

Po kratkem predahu vzemimo pot pod noge. Prispeli smo do Kržišnikovega vrta, kjer vas že čakata Loti in Tina, ki vas bosta popeljali skozi vrt.«

4. TOČKA OGLEDA: Kržišnikov vrt, studenec, zmaj Lintvern, stari del Žirov. Vodnici Tina in Loti

Sliki 7 in 5: Kržišnikov vrt.

Tina: »Pozdravljeni. Moje ime je Tina in vam bom s svojo prijateljico predstavila zanimivosti starega dela Žirov. Nahajamo se na **Kržišnikovem vrtu**, ki se nahaja ob hiši, v kateri domuje akademski slikar Tomaž Kržišnik. V hiši je tudi njegov atelje in galerija. Vrt je oblikovala krajinska arhitektka Juta Krulc, eno najuglednejših imen na Slovenskem s področja hortikulture in prejemnica naziva častna občanka Žirov. Vrt nastaja od leta 1977 naprej in danes obsega približno 2 ha urejene površine. Nekdanji močvirni travnik je bil zasnovan v povezavi z naravnim okoljem, hribom in reko Soro. Značilnost vrta je, da so redke rastlinske vrste posajene skupaj z avtohtonimi, z rožami in drevjem iz bližnjih travnikov in gozdov. V vrt je premišljeno vključenih več železnih in lesenih skulptur. Pomembno vlogo ima voda, ki vrt obdaja s treh strani in je speljana tudi v dva bajerja z vodnim rastlinjem oz. življem. Vrt poudarja pomen zavedanja o sobivanju narave z našim življenjem, z vsakdanjim bivalnim in ustvarjalnim okoljem. To je tipičen podeželski vrt, kakršnega je gospa Juta svetovala številnim Žirovcem, da si ga uredijo okoli svojih domov. Kot vidite je vrtu dodala tudi tipično slovensko gospodarsko poslopje, kozolec.«

Loti: »Vrt je odprt prav za vse obiskovalce. Lastniki si vrt želijo približati tako domačinom kot tujcem. Zaradi vse večjega zanimanja za možnosti ogleda načrtovanega vrta je bil ustanovljen zasebni zavod Vrt in galerija Tomaža Kržišnika. Vrt je namenjen izobraževalni dejavnosti (ogledu rastlinskih posebnosti.), turistični dejavnosti (obisku ljubiteljev narave in vrtov), kulturni dejavnosti na vrtu in v kozolcu (različne prireditve, koncerti, predavanja, boljši sejem rastlin itd.) ter kulinaricnim

dogodkom (srečanjem, pogostitvam). Odprte pa so tudi možnosti prirejanja razstav. Od maja do oktobra so mogoči tudi vodeni ogledi vrta.

V njem potekajo različne prireditve: v pomladanskem času izmenjava semen ter zelenjavnih in okrasnih sadik, ki ga organizirajo Vrt in galerija Kržišnik, vrtec pri Osnovni šoli Žiri ter TD Žiri, koncerti ...

Slika 9: Izmenjava semen ter zelenjavnih in okrasnih sadik.

Sedaj pa vas vabim, da se skupaj sprehodimo po vrtu (sprehod udeležencev).«

Tina: »Za vami je že kar nekaj hoje in mislim, da bi se vam kratek počitek z malico prav prilegel. Predlagam, da se posedete na klopi v kozolcu, kjer je prijetno zavetje in se okrepčate. Za malico bodo poskrbeli zaposleni v Skledniku, podjetju za gostinske storitve, ki so hrano že dostavili, mi pa jo pomagamo razdeliti. Časa za počitek in malico imate 30 minut (udeleženci se odpočijejo in okrepčajo).«

Loti: »Upam, da ste se okrepčali, sedaj pa nas čaka še kratka pot do naslednje točke našega ogleda, studenčka **Lintvernovih solz**. (Vodniki pospravijo odpadke od malice, jih zložijo v vrečke, katere odpeljejo zaposleni v Skledniku. Preverijo, če kdo od udeležencev ni česa pozabil.) Hodili bomo po pločniku glavne ceste, pot bo varna in kratka (nadaljujejo pot).«

Tina: »Nahajamo se pri majhnem studenčku. Kot vidite, voda priteka iz globin Žirka, hriba, v katerem še danes rojni zmaj Lintver. Verjetno joka nad svojo usodo, saj je ujetnik podzemlja. Zato studenček im. tudi Lintvernove solze. Kdor želi, lahko poizkusi okus njegovih solza. (Vodnici udeležencem ponudita kozarčke.) Sredi 19. st. so s kamnom obzidali in uredili vodno zajetje pravokotne oblike, ki je služilo kot vaško perišče v tedanjih Starih Žireh. (Ogled traja 10 minut.) Loti in Tina se kot vodnici poslavljaja od vas, delo pa nadaljuje Jurij.«

5. TOČKA OGLEDA: Muzej Žiri, čevljarska delavnica.

Vodnik Jurij

Jurij: »Pozdravljeni. Sem Jurij Erznožnik, učenec 6. razreda in bom vaš vodnik do naslednje postaje. Pot do tja je kratka in vodi po pločniku glavne ceste. Pazite na varnost.

Prišli smo do stavbe, v kateri je bila nekoč šola in se zato tudi imenuje »Stara šola«. Ta stavba spada med najstarejše stavbe v Žireh in ima bogato zgodovino. Ustanovili so jo freisinški škofje v 19. stoletju, ki so jo uporabljali kot lovski dvorec, pred drugo svetovno vojno je bila šola, po vojni pa so bila v njej stanovanja. V njej se danes nahaja med drugim muzej čevljarstva in knjižnica, na ogled pa je tudi zbirka Pozdravljeni ljubitelji utrdb, ki predstavlja utrdbne rapalske mejne linije. Stavba z okolico je bila v zadnjih letih lepo prenovljena in je bila leta 2005 razglašena za kulturni spomenik. Imenuje se tudi Kulturno središče Stare Žiri, saj stavba z okolico služi ne le muzeju in knjižnici, pač pa tudi kulturnim dogodkom (priloga 5). (Jurij jih popelje na ogled okolice in pojasnjuje).

Slika 10: Kulturno središče Stare Žiri.

Prvi začetki čevljarske obrti segajo v 19. stoletje, žirovski mojstri pa so bili zelo poznani in cenjeni že v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Mojstri so se povezovali med seboj in so tako uspešno prodajali svoje izdelke. Po 2. svetovni vojni so mojstri ustanovili Tovarno športnih čevljev, ki se je kmalu preimenovala v Alpino. Alpina je bila ves čas najbolj poznana po smučarski in tekaški obutvi, šele kasneje so začeli proizvajati tudi modno in druge vrste obutve. Še danes proizvaja smučarsko tekaško obutev, ki je med najboljšimi na svetu.

(Na vhodu v stavbo obiskovalce pričakata gospod Rok Klemenčič, vodič po muzeju in v delavnih oblačilih, čevljar Franc Kranjc. Jurij jih pozdravi, se z njima rokuje in povabi udeležence.)

Sedaj vas prepuščam vodiču, gospodu Roku Klemenčiču, ki vam bo predstavil **muzejsko zbirko o čevljarstvu** na Žirovskem in gospodu Francu Kranjcu, upokojenemu čevljarskemu mojstru, enemu redkih na Žirovskem, ki zna izdelati

čevljar v celoti in še vedno vestno popravlja čevlje, pa vam bo **praktično prikazal izdelovanje čevlja**. Pri delu bo uporabljal stare pripomočke. (Sledi ogled čevljarke zbirke in prikaz izdelovanja čevljev.)

*“ Levi škorenj, desni škorenj,
leva noga, desna noga,
kdo bi si mislil, da je taka razlika,
da je to tako pomembno v življenju...”*

Leopold Suhodolčan

Slika 11: Čevljar pri delu.

Upam, da sta vam bili predstavitev čevljarke zbirke in delo čevljarja všeč. V mojem in v imenu obiskovalcem se vama, g. Rok in g. Franc, najlepše zahvaljujem. Prostor v Muzeju so namenjeni še zbirki z naslovom Pozdravljeni ljubitelji utrdb, katero pa si lahko ogledate, če se udeležite naše dogodivščine, ki jo tudi ponujamo, z naslovom »Lintvernov tabor«. Ob koncu naše poti vam bom razdelil zgibanko, že sedaj pa vas vabim, da ponovno obiščete naš kraj. Pa na naše dogodivščine povabite še prijatelje, znance, sorodnike. Veseli vas bomo. Zahvaljujem se vam za poslušanje in za prijetno druženje. Za kakršne koli informacije se lahko obrnete name ali na ostale vodnike. Telefonska številka in elektronski naslov je zapisan na zgibanki, ki vam jo kasneje razdelimo.«

Slika 12: Muzej Žiri.

Slika 13: Del čevljarke zbirke.

Po ogledu muzeja in čevljarke delavnice udeleženci odidejo po pločniku ob glavni cesti proti središču Žirov. Do tja je približno petsto metrov. Sledi naslednja točka

ogleda, to je galerija Klekljane čipke A. Primožič 1888. Nato pa še ogled klekljarske šole. Vodi jih vodnica Ivana.

6. TOČKA OGLEDA: Galerija A. Primožič, čipkarska šola Žiri.
Vodnica Ivana, vodnik Luka, lastnica galerije, učiteljica klekljanja ga. Branka Grošelj

Ivana: »Dober dan vsem skupaj. Moje ime je Ivana in bom danes vaša vodička po poti do galerije Hiša klekljane čipke A. Primožič 1888 in klekljarske šole. Upam, da so vam bile predhodne točke ogleda všeč, in da ste o našem lepem kraju izvedeli veliko zanimivosti. Sedaj pa kar za menoj, da vas popeljem skozi stari del Žirov. (Postanek: pred galerijo Hiša klekljanih čipk A. Primožič 1888.) Vstopili bomo v **galerijo Hiša klekljanih čipk A. Primožič 1888**, ki je najstarejše družinsko podjetje, ki goji tradicijo klekljanih čipk na Slovenskem. Podjetje je leta 1888 ustanovil Anton Primožič, ki je bil v 1. polovici 20. stoletja eden največjih izdelovalcev čipk in aplikacij na Slovenskem. Zbirka klekljanih čipk A. Primožič je prodajna galerija izdelkov klekljanji čipk in ostalih izdelkov domače in umetnostne obrti, obsega klekljane čipke in aplikacije ter vzorce za čipke iz konca 19. in 20. stoletja. V galeriji so naprodaj čipke, replike vzorcev iz arhiva podjetja ali avtorski sodobni vzorci družine Primožič in drugih slovenskih avtorjev.

Slika 14: Galerija Klekljane čipke A. Primožič 1888.

Seveda pa nam bodo v galeriji povedali še kaj novega lastniki sami. Lahko boste tudi kupili kakšno čipko, da vas bo spominjala na naš kraj. Časa za ogled in nakup imate 30 min. (Ivana pozdravi lastnico, se z njo rokuje in jo predstavi udeležencem. Sledi ogled čipk z možnostjo nakupa.) V mojem in v imenu obiskovalcev se vam najlepše zahvaljujem, da ste nas sprejela in nam razkazala čudovite čipke.

(Po ogledu galerije udeleženci nadaljujejo pot po pločnikih ob glavni cesti do Osnovne šole, v kateri se nahajajo prostori čipkarske šole. Do tja je približno tristo metrov.)

Ivana: »Prispeli smo do naše šole, kjer se nahajajo prostori **klekljarske šole** s 110 letno tradicijo. (Pričaka jih učiteljica klekljanja gospa Branka Grošelj, katero vodnica Ivana lepo pozdravi, se z njo rokuje in jo predstavi udeležencem.) Predstavljam vam našo učiteljico klekljanja gospo Branko Grošelj, ki vas bo naučila najosnovnejših korakov klekljanja, izdelovanja kitice in povedala zanimivosti klekljanja v našem kraju ter klekljarski šoli. Še prej pa naj vam predstavim in pokažem vse pripomočke, ki jih potrebujemo pri klekljanju. (Ivana predstavi klekljarske pripomočke, zložene na mizi.) Pripomočki za klekljanje so: blazina/pauštar, ki je napolnjena z žagovino/žagajnem, košarica/jerbas, ki se prilega blazini, klekeljni, sukanec/cvirn, nerjaveče bucike/bucke, papir/papirc (na njem je bila s svinčnikom narisana čipka) ter kvačka/jehtarca. Sedaj pa prisluhnimo gospe Branki. (Učiteljica pripoveduje o klekljarski šoli. Sledi **klekljarska delavnica**. Udeleženci se boste učili osnovne tehnike, klekljanje kitice. Mentorice pri učenju klekljanja bodo izbrane učenke klekljarske šole Žiri.) Moj del vodenja se je zaključil in besedo zopet predajam Ani.«

Slika 15: V klekljarski šoli.

Ana: »Upam, da ste se naučili klekljati kitico in ob tem ugotovili, da je klekljanje zabavno, a tudi zamudno in natančno opravilo. Na slednje pomislite vselej, ko vidite klekljan izdelek: prticek, zaveso, nakit, čipko v oblačilih ... Za prijazen sprejem in potrpežljivost pri učenju prvih korakov klekljanja, se zahvaljujem učiteljici Branki Grošelj in njenim učenkam, ki so imele veliko potrpljenja z nami. Ostane mi samo še, da zaključim današnje druženje. Upam, da ste na poti, ki nas je vodila iz centra Žirov, kjer smo vam povedali mnogo zanimivosti o kraju in znanih Žirovcih, do kinodvorane Svoboda, kjer smo si ogledali čudovito čipko z naslovom Pogled skozi čipkasto okno. Da se niste preveč prestrašili coprnice Maršote in zmaja Lintverna, ki še vedno joka v podzemlju, in da ste uživali v spoznavanju čevljarske in klekljarske tradicije našega kraja. Sedaj pa vam razdelim še zgibanko, ki vam jo je obljubil Jurij in vas vabim, da

sami ali pa s prijatelji, znanci, sorodniki ... ponovno obiščete naš kraj. Imamo že pripravljene turistične programe z naslovi: Pridite u Žir na ..., Lintvernov tabor in Po zelenih Kleknčkovih poteh, katere zgibanke vam razdelim. Upam, da ste bili z našim vodenjem zadovoljni. Naša maskota Lintvern vam bo podelil simboličen **spominek** in diplomo o udeležbi. Spominek je izdelan iz kosa lesa, ki simbolizira žirovske gozdove in lesnopredelovalno tradicijo kraja. Na kosu lesa pa je prilepljena žirovska čipka. Dan, ki smo ga preživeli z vami, je bil lep, saj ste bili zelo prijetni in vedoželjni gostje. Nasvidenje še kdaj. Vsi vodniki pa se za pomoč zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali pri izvedbi.«

Sledilo bo druženje ob pecivu in prigrizkih ter spremstvo vodnikov do končne postje v središču kraja, slovo od udeležencev in vabilo po ponovnem srečanju.

2.5 ZAKLJUČEK PROGRAMA

Zaključek programa bo v prostorih klekljarske šole. Naša maskota Lintvern bo udeležencem podelil simboličen spominek in diplomo o udeležbi. Spominek je izdelan iz kosa lesa, ki simbolizira žirovske gozdove. Na kosu lesa je prilepljena žirovska čipka. Sledilo bo druženje ob pecivu in prigrizkih.

Slika 16: Spominek.

2.6 SODELUJOČI PRI ORGANIZACIJI IN IZVEDBI PROGRAMA

- Učenci turističnega krožka na Osnovni šoli Žiri:
  - naša naloga bo skrb za promocijo turističnega produkta,
  - zbiranje prijavnice,
  - koordinacija z ostalimi sodelujočimi (v pomoč nam bo Turistično društvo Žiri),
  - prisotni bomo pri vseh dejavnostih,

- turistično vodenje,
- uporaba maskote zmaja Lintverna (eden izmed nas oblečen v maskoto).

- Turistično društvo Žiri:
  - pomoč pri koordinaciji izvedbe,
  - navezovanje stikov in dogovor z ostalimi izvajalci programa (Muzej Žiri, Kržišnikov vrt ...),
  - v primeru, da bi potrebovali določena dovoljenja, bi zanje poskrbeli,
  - promocija na turističnih tržnicah.

- Muzejsko društvo Žiri:
  - vodenje po Muzeju Žiri.

- Galerija Hiša klekljanih čipk A. Primožič 1888:
  - predstavitev zgodovine in vodenje po razstavi.

- Klekljarska šola Žiri:
  - predstavitev klekljanja in izvedba klekljarske dejavnosti.

- Sklednik gostinske storitve d.o.o.:
  - pogostitev in malica.

2.7 TRŽENJE

2.7.1 REKLAMNI MATERIAL

a) Zgibanka

Izdelali smo osnutek reklamne zgibanke, ki bi jo poslali na vse osnovne šole učiteljem izbirnega predmeta Turistična vzgoja ali učiteljem geografije, na vsa turistična društva Poljanske in Selške doline, na informacijski center v Škofji Loki. Delili jo bomo tudi mimoidočim na predstavitvi programa, turistični tržnici.

Na ta način bi predstavili svoj turistični produkt. Predvidena velikost zgibanke je A4 ali manjša.

<p>PRJAVNICA:</p> <p>IME IN PRIIMEK/ŠOLA/ DRUŠTVO</p> <p>NASLOV:</p> <p>TELEFON KONTAKTNE OSEBE:</p> <p>E. POŠTA:</p> <p>ŽELJE/INFORMACIJE ZA ORGANIZATORJA:</p> 	<p>TURISTIČNI KROŽEK OŠ ŽIRI</p>	<p>ŽIRI, maj–september 2017</p> <p>LINTVERNOVE SKRIVNOSTI</p>
<p>INFORMACIJE:</p> <p>KJE? Žiri in okolica.</p> <p>KDAJ? Ob koncu tedna od maja do konca septembra.</p> <p>KDO SE GALAHKO UDELEŽI? Ni omejen.</p> <p>ZAKOLIKO ČASA? 1 dan.</p> <p>KAJ BOMO POCELI? Razdelili Lintverne skrivnosti.</p> <p>KAJ POTREBUJEM? Športna oblačila in obutev ter dobro voljo.</p> <p>CENA: 11 EUR</p>	<p>PROGRAM:</p> <p>10.00 Zbor udeležencev pred Zadrudnim domom v središču Žirov. 10.00 – 11.00 Uvodni »Lintvernov« pozdrav, kratka predstavitev programa ter predstavitev vodnikov. Pogled skozi Čipkasto okno. 11.00 – 12.00 Lahkoten pohod/prehod do vasi Ledinca, pripovedka o Maršoš, predstavitev vasi. 12.00 – 12.30 Sprehod Ledinca – stare Žiri. 12.30 – 13.00 Malica v kčžaniškem vrtu. 13.00 – 13.45 Predstavitev Kizžaniškega vrta, starih Žirov, legende o Lintvernu, studenca Lintvernovih solz. 13.45 - 15.00 Obisk muzeja Žiri, ševjarska delavnica. 15.00 – 15.30 Othod proti Čipkarski šoli, obisk galerije klekljane Čipe A. Primožič. 15.30 – 16.30 Čipkarska šola: predstavitev tradicije klekljanja, kjejkjarska delavnica. 16.30 Zaključek.</p>	<p>LINTVERN</p> <p>V podzemlju pod Žirkom že tisočletja prebiva zmaj, Lintvern. Vsak večer in vsako jutro ga slišimo, kako pije vodo iz podzemnega jezera in čaka, kdaj bo mogel uiti spet na svetlo. Takrat bo z vodo zalil našo kotlino in požrl najlepšo deklico, da se bo tako maščeval za vsa leta, ko je bil po pravici priklenjen v črni podzemeljski svet.</p>

Slika 17: Zgibanka.

2.7.2 PROMOCIJA

a) Spletna stran

Na spletni strani naše šole smo objavili vabilo zmaja Lintverna otrokom, naj mu sledijo, kajti postopoma jih bo seznanjal z našim letošnjim projektom. Tako bo našim vrstnikom – ciljni skupini, predstavil naš turistični produkt oziroma zamisel.

b) Oglaševanje na radiu Sora

Sestavili smo oglasno sporočilo, ki bi ga prebrali učenci novinarskega krožka, ki se vsak ponedeljek javljajo v otroško in mladinsko oddajo »Kukamo za šolska vrata«.

Osnovnošolci in učitelji pozor!

Sem »Lintvern«, doma iz Žirov. Letošnjo pomlad in jesen imam za vas pripravljeno zanimivo doživetje z naslovom »Lintvernove skrivnosti«. Vabim vas, da se mi pridružite. Spoznali boste kulturne zanimivosti našega kraja Žiri, se naučili, kako so izdelovali čevlje, klekljati in še marsikaj. Pridite, super se bomo imeli! Več si lahko preberete na spletni strani www.osziri.si pod rubriko raziskovalne naloge.

c) Informacije na spletnih straneh

Oglaševali bomo na spletnih straneh Turističnega društva Žiri, Osnovne šole Žiri ter Občine Žiri. Na vseh naštetih spletnih straneh bomo objavili zgibanko, ki smo jo pripravili za to priložnost. Tako bi za našo ponudbo izvedelo kar največ ljudi.

Ker pa sami največ informacij izvemo na facebook straneh, smo se spomnili, da našo »Lintvernovo skrivnost« lahko »obesimo« na **facebooku Feel Slovenia** in tako bo povabilo v naš kraj videlo veliko ljudi.

d) Pošiljanje zgibanke na osnovne šole

Zgibanko, ki smo jo izdelali, bomo poslali najprej osnovnim šolam v obeh dolinah, torej Selški in Poljanski. Kasneje bomo promocijo nadaljevali tudi na ostalih osnovnih šolah po Sloveniji.

2.8 PRODAJA

Za udeležbo na bi bilo potrebno plačati določen znesek. Odločili smo se, da za naš »turistični proizvod« določimo naslednjo ceno na osebo:

- malica in pogostitev ob zaključku = 3 evre
- vstopnina v Muzej Žiri in galerijo Hiša klekljane čipke A. Primožič 1888 = 5 eur
- **SKUPAJ: 8 EUR**

Za prevoz v Žiri in nazaj poskrbijo udeleženci sami.

2.9 ANALIZA MOŽNOSTI IZVEDBE

»Lintvernove skrivnosti« smo si zamislili tako, da je dogodek tudi izvedljiv. V povezavi s Turističnim društvom Žiri, klekljarsko šolo Žiri, galerijo Hiša klekljane čipke A. Primožič 1888 bi lahko uspešno izpeljali vse opisane dejavnosti. Glede na to, da smo se ob pisanju letošnje turistične naloge poglobili, poleg vsebine programa, v delo turističnega vodnika, bomo »Lintvernove skrivnosti« izvedli za svoje starše in

sorodnike v pomladanskem času, nato pa program ponudili učencem nižjih razredov ter starim staršem, s čimer bomo delovali tudi medgeneracijsko.

2.10 NAČRT PREDSTAVITVE NA TURISTIČNI TRŽNICI

V predstavitev na tržnici bomo vključili maskoto Lintverna, katerega oblačilo je v črno rdeči kombinaciji. Zmaj Lintvern bo bedel nad življenjem in delom pridnih Žirovcev, zlasti čevljarjev in klekljaric. Iz njegovega domovanja v podzemlju Žirka se bodo po kotlini zlivale njegove solze, ki so v preteklosti kotlinico spremenili v jezero, še danes pa se studenček ni posušil. Učenci bodo oblečeni v enotne rdeče majice z napisom ter črne hlače. Prostor predstavitve bomo opremili z ličnim napisom. Mimoidočim bomo ponudili Lintvernove solze.

3. ZAKLJUČEK/SKLEPI

Z izdelavo turistične naloge lahko potrdimo:

- da smo se zopet naučili nekaj novega in sicer, kakšno je delo turističnega vodnika,
- da si nismo predstavljali, da za nekaj urnim vodenjem po kraju stoji toliko dela, ki ga je potrebno že prej opraviti: načrtovanje poti, točke ogleda/postanka, zbiranje informacij, učenje vsebine, dogovori z zunanjimi izvajalci ...,
- da nam je delo turističnega vodnika všeč. Kdo ve, mogoče bo kdo izmed nas zares izbral poklicno pot turističnega vodnika,
- da je naša ponudba zanimiva, poučna in dostopna vsem obiskovalcem, ki bi si jo želeli udeležiti. Še posebej obisk priporočamo šolski mladini, saj ima program tudi izobraževalni namen (domoznanstvo) in starejšim obiskovalcem, ki radi oživljajo tradicijo slovenskih krajev,
- da naš program lahko pripomore k večji prepoznavnosti našega kraja,
- da smo v pot vključili najzlahtnejši tradiciji kraja: čevljarstvo in klekljanje,
- da je ponudba kakovostna in raznolika,
- da smo v program vključili tudi obisk galerije Hiša klekljane čipke A. Primožič 1888, s čimer smo lastnikom dali možnost, da se predstavijo gostom ter jim ponudijo, za prodajo, svoje izdelke,
- da bomo s promocijo, izvedbo ter vodenjem programa dobili nove izkušnje in sklepali nova poznanstva,
- da bomo naš program umestili v že obstoječo turistično ponudbo kraja,
- da je program, ki smo ga sestavili, enostavno izvedljiv in za obiskovalca cenovno ugoden.

Torej, dobrodošli v Žireh!

4. VIRI IN LITERATURA

- https://www.ziri.si/turizem/pridite_v_ziri/ (dostop: 9. 1. 2017)
- <http://www.skofja-loka.com/117/section.aspx/67/galerija-ipk-a-primoi> (dostop: 9. 1. 2017)
- <http://www.visitskofjaloka.si/si/skofjelosko-obmocje/ziri> (dostop: 18. 1. 2017)
- Vončina Olga: Žirovske pravljice, Pegaz International. Ljubljana, 2012
- Naglič Miha: Žirovski vodnik. Pegaz International. Ljubljana, 2000.
- Turistična naloga. Lintvernov tabor. Osnovna šola Žiri, 2014.
- Turistična naloga. Po zelenih Kleknčkovih poteh. Osnovna šola Žiri, 2015.
- Avtor risbe Lintverna: Lovro Vehar Menegatti.
- <https://www.Kržišnikov+vrt+izmenjava+semen+in+sadik&esp> (dostop: 20. 11. 2016)
- <https://www.google.si/search?q=studenec+Stare+Žiri&> (dostop: 5. 1. 2017)
- http://studentski.net/gradivo/vis_scv_git_dtd_sno_turisticno_vodenje_03__kodeks_obnasanja?r=1 (dostop: 10. 10. 2016)
- http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/CVZU/LU_Ptuj/CVZU_4LUP_Kodeks.pdf (dostop: 10. 10. 2016)

5. PRILOGE

Priloga 1: Pravila obnašanja in dela turističnega vodnika

Ker vemo, da je za dobro turistično vodenje potrebna priprava, in da mora turistični vodnik upoštevati pravila lepega vedenja in bonton turističnih delavcev, smo le te tudi zapisali.

a) Osebnost vodnika:

- je samozavesten in zaupa vase,
- je zgovoren,
- je iznajdljiv, prilagodljiv ljudem,
- je potrpežljiv,
- je zabaven, prijazen- nasmeh mu ni nikoli odveč,
- je vedno točen.

b) Odnos do gostov:

- obnaša se po pravilih lepega vedenja,
- je vljuden, spoštljiv do gostov, do vseh enak,
- je vedno pripravljen na pogovor, poslušanje,
- goste pravočasno in vedno o vsem obvešča,
- gostom daje vedno prednost.

c) Urejenost:

- poskrbeti mora za zunanjo urejenost,
- oblačilo naj bo primerno programu, vremenu.

d) Priprava na ogled:

- načrtovanje vodenja - razmisli, skozi kateri del domačega kraja boš peljal skupino gostov,
- zberi informacije o kraju, opiši ljudi (število meščanov, njihov način življenja, zaposlitev, preživljanje prostega časa, kulturne prireditve...), odloči se o katerih zanimivostih je vredno govoriti,
- izberi objekte za predstavitev,
- določi čas poti, predvidi, kako pogosto se boš ustavil in kako dolge bodo pavze/ za fotografiranje, samostojen ogled,
- najava ogledov, obiskov, npr. INFO točke/točen dogovor,
- priprava prospektov, turistične literature, spominkov,
- možnost prehrane – rezerviraj datum in čas postanka,
- narediti si moraš natančne zapiske, s pomočjo katerih se boš pripravil na vodenje.

e) Izvedba vodenja po domačem kraju

- Pozdrav: pozdravi, predstavi sebe in šolo, ki jo zastopaš.

- Predstavitev programa ogleda - predstavi program ogleda (pot, trajanje, ogledi...).
- Razlaga na poti – preveri število prisotnih,
  - pokaži zanimivosti (desno, levo),
  - razloži kratko, jasno, jedrnato,
  - vedno prvi vstopiš v lokal, rokuj se z osebo, s katero si se dogovoril za ogled,
  - če je vmesni prosti čas, npr. za fotografiranje, ogled Info točke, določi čas, pojasni možnosti nakupa...,
  - poslovi se od gostitelja, zahvali se mu v imenu cele skupine,
  - preveri, da ni nihče ničesar pozabil,
  - preveri število prisotnih.
- Zaključek - povzetek ogleda, pozdrav in slovo:
  - povzemi vsebino ogleda,
  - zahvali se gostom za poslušanje in prijetno vzdušje,
  - izroči gostom prospekt, spominek,
  - povabi jih na ponovni ogled tvojega mesta,
  - poslovi se s prijaznim nasmehom.

Priloga 2: Legenda o zmaju Lintvernu

Na vrhu Žirka je stal grad. V njem je živel graščak, ki ni imel nikakršnega dela, zato si je iz dneva v dan izmišljeval, kakšno bi ugnal, da bi tlačane jezil in jim grenil življenje. Najraje pa je preklinjal. Od vseh njegovih kletvic je bila še najbolj nedolžna tale: O, ti prekleti zmaj!

Vsak dan je šel na lov. Ko pa nekega dne ni ustrelil nobene divje živali, je ustrelil kravo, ki se je pasla na pašniku ob gozdu. Potlej je pognal konja h kmetu, ki je tožil ob ustreljeni kravi, in se ponorčeval: »O, ti prekleti zmaj! Kaj bo pa zdaj? Sem mislil da je volk, pa sem ustrelil kravo. A nič ne skrbi! Ko bom ustrelil volka, ti ga bom prinesel za kravo.« To je dejal, se hudobno zakrohotal in s konjem odpeketal v grad.

Naslednji dan je ustrelil volka. Privezal ga je konju na rep ter ga odvedel h kmetu v zameno za ubito kravo. Vrgel je ustreljeno zver pred kmetov hlev in se zakrohotal: »Obljubil sem ti volka za kravo. Tukaj ga imaš, da ne boš rekel, kakšen besedavej sem. Oderi ga, pa boš imel za zimo volčji kožuh, volčje meso pa je slajše od kravjega.« Kmetu je zavrela kri in je vzrojil: »O, graščak, samo norčuješ se, ker si pač zloben kakor vrag!« Graščak je s konjem odpeketal nazaj na grad in poslal po kmeta stražarje. Vrgli so siromaka v grajsko ječo, kjer je umrl od lakote.

Še tisto leto je polja pod Žirkom sklestila toča. Kmetje niso želi, pa tudi kruha niso imeli, zato so bili lačni. Kmetova vdova je odšla v žirovski grad in je sedemkrat pokleknila pred graščaka ter ga prosila, naj iz polne grajske shrambe, da vsaj pehar zrnja, da bo lačnim otrokom spekla kruha. »O, ti prekleti zmaj!« se je zakrohotal graščak. »Lakota je hujša kakor tat!« In je odšel v grajsko shrambo ter prinesel polno vrečo. »Tukaj imaš pšenico za potico!« je rekel vdovi. Uboga mati, ki jo je doma čakalo sedem lačnih otrok, si je optala vrečo ter jo odnesla z gradu. Ko pa je doma

vrečo razvezala, je zajokala, kajti v njej ni bilo zrna, ampak pesek. Prevarana in užaljena mati je dvignila pesti ter preklela žirovski grad in zlobnega graščaka: »Preklet bodi, žirovski grad, stokrat preklet pa graščak, ki je hujši kakor vrag! Zmeraj preklinja in zmaja kliče, še sam naj postane zmaj!«

Komaj je to izrekla, že se je žirovski grad pogreznil v brezno, graščak pa se je spremenil v zmaja. Iz prepada kamor je zgrmel grad, je pričela vreti voda, ki je poplavlila vsa grajska polja. Ko pa je voda iz žirovskega jezera odtekla, je Poljanščica tako narasla, da je prestopila bregove in uničila posevke. Še dandanašnji, kadar je tok Poljanske Sore le previsok, pravijo Poljanci: »Žirovski zmaj spet vodo bruha, da poplavlja naša polja, da ne bomo imeli kruha...«

Priloga 3: O Maršotni jami

U tile jam pad cerkvijo sv. Ana, še dans ževi deuja baba Maršota, ka mirka zaklad. Legenda prav, de je enkat zutrej pršla ena gaspa na grad tle na Ledinc, pa je djala, da bo tanova gaspadorica. Ime ji je bl Maršota. Kadar je bl Maršot douhcejt, sa ji mugl atrc pet pa plesat. Ka sa pa zapel pesmca o dabrih vilah, se je Maršota razjezila, atrake zaprka u jama, in jih spremenila u zlatu. Tega je kar naprej ahtala. En dan so vaščan zažgal grad, kan nej bi stal tle. Maršota pa ni tla past svujga zaklada, zatu je astala u gradu. Dobra vila jo je zaklela in tak je astala na skrin svaje hadabije in hinaušne.

Maršotna jama se nahaja na Ledinici pod cerkvijo Sv. Ane. V jami je tunel, ki vodi v cerkev Sv. Ane. Tunel in jama sta v času Turških napadov domačinom predvsem pomenila zavetišče in varno skrivališče. O Maršotni jami so poznani tudi razni miti, ki pripovedujejo o "babnici" Maršoti, ki je živela na Ledinici, a je bila vsem domačinom v napoto, zato se je v begu pred njimi preselila v jamo, v njej živela in tudi umrla. Mnogi menijo, da so v jami še dandanes skriti njeni zakladi.

Priloga 4: O cerkvi svete Ane na Ledinici

Cerkev sv. Ane na hribu nad vasjo Ledinica nas že od daleč vabi, da jo obiščemo. Cerkev je znana kot božja pot. Eden izmed kipov, je kip sv. Eme, zato je cerkev tudi vključena v Emino romarsko pot. Leta 2006 je razglašena za kulturni spomenik lokalnega pomena. Cerkev velja za enega izmed redkih "biserov" žirovske arhitekture. Prvič je bila omenjena v urbarju iz leta 1501. Takrat je bila posvečena sv. Ožboltu. V drugi polovici 17. stoletja so jo skoraj v celoti podrli in na novo pozidali v baročni obliki. Kasneje so jo posvetili sv. Ani.

Cerkev ima pravokotno ladjo in banjast strop. Prostor okrog oltarja je ločen od ostalega dela z močnim slavolokom. Levo in desno v ladji je po ena bočna kapela. Oltarjev je pet.

Glavni je posvečen sveti Ani. oltar na desni Jobu in Janezu Nepomuku, levi oltar v bočnih kapelah sv. Križu, desni pa sv. Florijanu. Glavni oltar je delo Franca Lederwascha iz Stražišča, leta 1864 pa ga je prenovil Štefan Šubic. Ledinška cerkev ima močne zvonove, ki se slišijo daleč naokrog. V tej cerkvi potekajo maše le občasno, predvsem poročne. Zaradi dobre akustičnosti, lepe lege, pa v njej organizirajo koncerte zborovskega petja. Na kresni večer je v cerkvi kresni koncert.

Priloga 5: Kulturno središče Stare Žiri

Muzejsko območje sestavljajo Stara šola (danes muzej) in ruševine Štalarjeve hiše, ki sta bili do 19. stoletja dvorec in pristava, ter vodno zajetje z vaškim periščem. Leta 1999 je bilo območje razglašeno za kulturni spomenik lokalnega pomena.

Stara šola je najiminitnejša posvetna stavba v Žireh. Zgrajena je bila kot kmečki dvorec, današnjo podobo je dobila v 18. stoletju. Leta 1864 jo je odkupila tedanja občina in jo preuredila v šolo. Njena notranjost priča o različnih stilnih obdobjih. Stavba je zasnovana kot enonadstropna baročna gradnja s kakovostno obdelano fasado in notranjostjo. Po potresu leta 1998 je bila stavba deležna temeljite obnove, ki se je zaključila leta 2008. Danes imata v njej prostor žirovski muzej in knjižnica. Štalarjeva hiša je bila nekdanj pristava dvorca oz. Stare šole (gospodarsko poslopje s skednjem, hlevom in stanovanjskim delom). Na začetku 20. stol. je bila preurejena v stanovanjsko hišo. Ohranjeno je le obodno zidovje z dvema polkrožno zaključenima portaloma.

